

MEMORIU PRIVIND LIBERTATEA PRESEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

3 mai 2020 – 3 mai 2021

Cu ocazia Zilei Mondiale a Libertății Presei, care este marcată anual la data de 3 mai, organizațiile neguvernamentale de media, semnatore ale prezentului memoriu:

- Subliniază faptul că mass-media liberă, independentă și pluralistă reprezintă una dintre componentele fundamentale ale unei societăți democratice;
- Reiterează că menținerea și consolidarea libertății și a independenței mass-mediei trebuie să constituie o prioritate pentru un stat ce aspiră spre înfăptuirea unor schimbări democratice;
- Subliniază faptul că mass-media publică liberă și independentă joacă un rol esențial în consolidarea democrației, în maximizarea implicării societății civile în dezbaterile publice și în participarea democratică a cetățenilor;
- Constată că jurnaliștii din Republica Moldova continuă să se confrunte cu o multitudine de obstacole și impedimente în timpul exercitării misiunii de informare a cetățenilor asupra problemelor de interes public;
- Semnalează că, pe parcursul perioadei pandemice, autoritățile publice de specialitate ce asigură realizarea politicii guvernamentale în domeniul sănătății, au manifestat reticență în asigurarea unei comunicări bilaterale cu reprezentanții presei;
- Regretă că mass-media este frecvent utilizată ca instrument tradițional de propagandă și că, în special în ceea ce privește mijloacele mass-media publice, principiul independenței editoriale și a autonomiei instituționale față de partidele politice și grupurile de interese rămâne a fi unul iluzoriu;
- Consideră că tendința de concentrare a proprietății mass-mediei în conglomerate reprezintă o amenințare la adresa libertății și a pluralismului mass-mediei audiovizuale;
- Subliniază că impunitatea afectează nu doar libertatea presei, ci și activitatea zilnică a jurnaliștilor, creând un climat de teamă și de autocenzură;
- Constată reticența autorităților publice în contracararea și sancționarea practicilor ilegale de intimidare fizică și verbală a jurnaliștilor.
- Insistă asupra necesității elaborării și implementării urgente a unui plan de măsuri capabil să:
 - ✓ diminueze influența factorului politic asupra activității mass-mediei;
 - ✓ faciliteze implementarea eficientă a Concepției naționale de dezvoltare a mass-mediei;
 - ✓ asigure condiții de concurență loială și transparentă în activitatea instituțiilor mediatice, în măsură să le protejeze de pericolul falimentării și dispariției;
 - ✓ reducă decalajul existent între cerințele pieței media și oferta instituțiilor formative de cadre jurnalistice;
 - ✓ dezvolte pluralismul mediatic real în conformitate cu cerințele legale noi, inclusiv prin stimularea apariției de noi servicii media audiovizuale tematice la nivel local/regional, și prin valorificarea potențialului serviciilor media neliniare;
 - ✓ consolideze capacitățile instituționale și abilitățile profesionale de evitare, demascare și/sau contracarare a propagandei, a dezinformării și a falsurilor mediatice.

„RECORD” ÎN DECLINUL LIBERTĂȚII PRESEI (3 mai 2020 – 3 mai 2021)

În perioada 3 mai 2020 - 3 mai 2021, starea libertății presei în Republica Moldova s-a aflat într-un declin alarmant. Criza pandemică suprapusă pe instabilitatea politică și criza economică din țară a generat grave repercusiuni asupra sectorului mediatic. Astfel, problemele din anii trecuți s-au amplificat dramatic.

Impasul economic a redus posibilitatea instituțiilor mass-media de a-și asigura sustenabilitatea financiară, sporindu-le vulnerabilitatea în fața „ofertanților” politici. Campania electorală din toamna anului 2020 a alimentat fenomenul partizanatului politic al presei și a determinat descinderea unor lupte informaționale împotriva opoziției, societății civile, dar și a mass-mediei independente.

Incapacitatea autorităților de a asigura informarea corectă și promptă a cetățenilor a permis poluarea deliberată a spațiului informațional cu falsuri referitoare la situația pandemică. Lipsa preocupărilor guvernării pentru îmbunătățirea legislației, precum și aplicarea inadecvată a normelor legale în vigoare au dus la subminarea drepturilor și libertăților jurnaliștilor.

Frecvențele terestre, care sunt bun public național, continuă să fie utilizate în detrimentul interesului național, de rând ce prin intermediul lor spațiul audiovizual autohton rămâne invadat de produse media străine, parte dintre ele vădit toxice.

Pe lângă creșterea numărului de cazuri de agresare verbală și fizică a jurnaliștilor, în perioada de referință presa a devenit ținta multiplelor acțiuni de chemare în judecată înaintate, în mare parte, în scopul intimidării reporterilor de investigație. Totodată, numărul alarmant al discursurilor de ură ale demnitarilor de rang înalt la adresa presei, precum și amenințările publice ale acestora au alimentat starea de insecuritate a jurnaliștilor.

Această stare de lucruri este confirmată și de Indicele privind [situația presei în Republica Moldova în 2020](#). Diagnosticul sectorului mediatic autohton relevă indici alarmanți și atestă un anti-record în barometrul stării presei din ultimii cinci ani.

CONDIȚIILE DE (IN)SECURITATE A PRESEI Jurnaliștii, beneficiari ai unor garanții iluzorii

Intensificarea atacurilor, a amenințărilor și a intimidărilor la adresa jurnaliștilor din partea politicienilor și a funcționarilor publici determină scăderea nivelului de securitate a jurnaliștilor. Totodată, lipsa unei reacții adecvate la aceste cazuri din partea organelor de drept reprezintă factorul determinant în perpetuarea acestor practici. Astfel, jurnaliștii nu sunt protejați efectiv, iar impunitatea poate încuraja noi atacuri asupra profesioniștilor media. În continuare sunt prezentate câteva cazuri ce denotă că situația, per ansamblu, nu poate fi calificată drept una de securitate deplină pentru exercitarea meseriei de jurnalist în Republica Moldova.

- Într-un discurs ținut în plenul Legislativului, vicepreședintele Parlamentului Vlad Bătrâncea [a acuzat jurnaliștii](#) de comiterea unor ilegalități, arătându-se, totodată, nemulțumit de faptul că instituțiile media, în procesul de documentare a materialelor jurnalistice despre situația pandemică și instituirea stării de urgență, contactează personalul din instituțiile medicale. ONG-urile de media au calificat discursul deputatului drept unul care defăimează statutul jurnalistului și care incită la ură față de instituțiile media.
- Ion Chicu, fost premier al Republicii Moldova, a [lansat în spațiul public mesaje defăimătoare](#) la adresa mass-mediei, în particular, la adresa Pro TV. Și fostul consilier al ex-premierului, Vitalie Dragancea, anterior, în [declarațiile făcute pentru Ziarul de Gardă](#), a lansat mesaje inadmisibile la adresa jurnaliștilor.
- Natalia Cebotari, jurnalistă la ziarul regional „Znamea”, [a fost trasă la răspundere contravențională](#) după ce reportera a publicat informații privind o serie de nereguli comise de către un angajator în asigurarea condițiilor de muncă decente pentru salariați.
- Echipei portalului Nordnews.md i-a fost [restricționat accesul](#) în sediul Consiliului Raional Drochia, unde avea loc întâlnirea președintelui Igor Dodon cu reprezentanții administrațiilor publice locale, și unde au avut acces nestingherit reporterii unei televiziuni afiliate PSRM.
- Deputatul fracțiunii PSRM Anatolie Labuneț, în locul răspunsurilor la întrebările reporterei de la TV8 Natalia Ghețu, [a lansat la adresa jurnalistei exprimări licențioase](#), care lezează onoarea și demnitatea persoanei.
- Angajații Serviciului Protecție și Pază de Stat (SPPS), depășindu-și atribuțiile și [aplicând forța fizică, au împiedicat-o](#) brutal pe reportera de la TV8 Mihaela Dicusar să se apropie de ex-președintele R. Moldova, Igor Dodon, de președinta Parlamentului, Zinaida Greceanii, dar de și fostul premier Ion Chicu și să adreseze întrebări după ceremonia de depunere de flori la monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt.
- Jurnaliștii Viorica Tătaru și Andrei Captarenco, în timp ce se aflau în exercițiul misiunii profesionale în preajma localității Molovata Nouă, au fost [intimidati și agresati](#) de un militar al trupelor detașate în cadrul posturilor de securitate de pe Nistru. El a lovit-o pe jurnalistă, a depozitat-o de telefonul mobil, ștergând multiple fișiere din dispozitiv. Ulterior, după ce jurnaliștii au urcat pe podul plutitor pentru a traversa râul Nistru, trei pacificatori au oprit forțat ambarcațiunea în scopul arestării jurnaliștilor. Alături de alți pasageri, ei s-au aflat blocați timp de aproximativ o oră, până a sosit echipajul de poliție sesizat.

- Angajații ai SPPS, aflați în serviciul de pază al președintelui Republicii Moldova, [au blocat accesul jurnaliștilor](#) spre ieșirea din clădirea CEC, împiedicându-i astfel să adreseze întrebări lui Igor Dodon, venit la sediul instituției pentru a se înscrie în cursa electorală prezidențială.
- Angajații SPPS au [bruscat fizic o reporteră](#) de la Pro TV în timp ce încerca să adreseze întrebări lui Igor Dodon care participa la un marș de susținere a propriei candidaturi în scrutinul prezidențial.
- Jurnaliștii Viorica Tătaru și Andrei Captarencu [au fost blocați](#) de către militarii din cadrul forțelor pacificatoare la trecerea de pe Nistru, în satul Gura-Bâcului. Pacificatorii erau nemulțumiți de faptul că reporterii, în exercițiul misiunii profesionale, au efectuat înregistrări video și le-au cerut să șteargă toate imaginile filmate, amenințându-i că vor fi reținuți.
- Reporterul de la TV8 Cătălin Gorla, aflat într-o localitate unde votau cetățeni din stânga Nistrului, a [fost ilegal reținut](#) de reprezentanți ai forțelor subordonate administrației de la Tiraspol. Ei i-au șters din telefonul mobil imaginile pe care reușise să le filmeze.
- Reportera de la Jurnal TV Iulia Sarivan și un cameraman de la Pro TV, aflați în misiune de serviciu la protestul agricultorilor din fața Parlamentului, au devenit, de rând cu unii manifestanți, [victime ale agresiunii forțelor de ordine](#) care au aplicat gaze lacrimogene.
- În regiunea transnistreană, Larisa Calic, autoarea unei culegeri de interviuri cu tinerii care și-au satisfăcut serviciul militar în termen, a fost [învinuită de extremism](#).

Exemplele enunțate, lista cărora nu este una exhaustivă, relevă starea de insecuritate a presei. Subliniem că redacțiile și jurnaliștii sunt nevoiți să documenteze și să mediatizeze subiecte sensibile pe risc propriu, în lipsa unei protecții eficiente din partea statului, iar cazurile reprobabile în raport cu mass-media rămân a fi ignorate de către organele de drept.

CADRUL JURIDIC DE REGLEMENTARE

Intervenții legislative (ne)justificate și aplicare defectuoasă a legislației

În perioada 3 mai 2020 - 3 mai 2021 cadrul juridic național de reglementare a activității mass-mediei nu a fost completat cu noi legi necesare domeniului și nici ajustat la nevoile sectorului. Consecințele reglementării lacunare a unor domenii de activitate a mass-mediei au fost pronunțat resimțite, în special, în perioada campaniei electorale la alegerile prezidențiale din toamna anului 2020. În pofida faptului că necesitatea reglementării adecvate a procesului de reflectare a alegerilor a fost relevată de practicile anterioare (alegerile locale generale și parlamentare), remedierea problemelor la acest capitol, se pare, nu a constituit o prioritate pentru actorii statului investiți cu prerogativa modificării legii.

În schimb, atenția Legislativului a fost ținută spre Codul serviciilor media audiovizuale. Drept rezultat, la nici doi ani de la intrarea în vigoare a actului normativ, acesta a suferit o serie de intervenții inoportune, periculoase și contrare angajamentelor asumate de către Republica Moldova prin ratificarea Convenției europene privind televiziunea transfrontalieră. Anularea interdicției de a retransmite programe audiovizuale propagandistice și excluderea cotei obligatorii de opere europene în serviciile media audiovizuale a diminuat substanțial calitatea cadrului juridic

actual și au demolat un mecanism sigur de protecție a cetățenilor de eventualele tentative de dezinformare și informare manipulatorie din exterior, precum și de agresiunile mediatică îndreptate împotriva Republicii Moldova.

În perioada de referință, practicile de interpretare și aplicare a legislației mass-media, în special a legislației ce reglementează valorificarea și apărarea dreptului de acces la informație, a fost extrem de neuniformă. Odată cu intrarea în vigoare a Codului administrativ, atât furnizorii, cât și solicitanții de informații au întâmpinat dificultăți în determinarea normelor de drept aplicabile relațiilor juridice apărute. Mai mult, practica judiciară, care e menită să determine uniformitatea aplicării legii și să ofere justițiabililor posibilitatea de a-și alege conduita juridică potrivită, a înregistrat soluții contradictorii în cauzele privitoare la încălcarea dreptului de acces la informație.

Stările de urgență alternate pe parcursul perioadei de criză pandemică au însemnat pentru jurnaliști nu doar muncă în condiții de securitate speciale, dar și acces restricționat la informația de interes public. Pe lângă absența politicilor de informare pro-activă a cetățenilor asupra situației pandemice, autoritățile publice, în special, cele centrale au manifestat și maximă reticență în furnizarea informațiilor de interes public. Adicional, activitatea mass-mediei a fost îngreunată de extinderea termenului legal pentru obținerea informației de interes public. Mai întâi, prin hotărârea Comisei pentru Situații Excepționale (CSE) din 18 martie 2020, termenul fusese triplat (45 de zile calendaristice în loc de 15), iar la 15 aprilie 2021 CSE a dispus dublarea acestuia (30 de zile calendaristice în loc de 15).

Interpretarea eronată a legislației privind protecția datelor cu caracter personal reprezintă o altă barieră în activitatea mass-mediei, jurnaliștii confruntându-se cu un număr impunător de refuzuri neîntemeiate de furnizare a informației solicitate pe motiv de protecție a datelor personale. Practicile administrative ale furnizorilor scot la iveală o abordare defectuoasă a legii, „protecția datelor cu caracter personal” fiind fraza invocată mecanic drept pretext pentru reducerea transparenței în activitatea unor autorități și instituții publice.

Sanționarea abuzivă a jurnaliștilor pentru contravenția prevăzută la art. 70 Cod contravențional (calomnia) reprezintă o altă problemă înregistrată în legătură cu aplicarea legislației. În practică, persoanele care se consideră defăimate prin publicarea unui material jurnalistic, optează, mai degrabă, pentru depunerea unei cereri la Poliție, decât pentru înaintarea unei acțiuni în instanța de judecată. O astfel de opțiune lăsată la îndemâna persoanelor de rea-credință și cu influență asupra agenților constatatori, mai ales, la nivel local, devine un mecanism ușor și comod de exercitare a presiunii asupra mass-mediei.

Deși legislația națională garantează mass-mediei dreptul de a nu-și dezvălui sursele de informare, pe durata perioadei de referință, s-a intensificat fenomenul vicios de exercitare a presiunilor asupra jurnaliștilor pentru a-i impune să renunțe la acest drept. Numeroasele citații și vizitele polițiștilor ori ale procurorilor la sediile redacțiilor relevă o practică contrară prevederilor legii, care prevăd inadmisibilitatea obligării jurnalistului să dezvăluie identitatea sursei în cadrul unui proces civil sau contravențional.

Toate circumstanțele relatate diminuează drastic capacitatea mass-mediei de a-și exercita misiunea socială pe care o are într-o societate democratică.

CONTEXT POLITIC

Provocările presei „incomode” politicienilor: amenințări, intimidări, cereri neîntemeiate în instanță și atitudine selectivă în furnizarea informației

Instabilitatea politică pronunțată din țară a generat repercusiuni prejudiciabile asupra activității obișnuite și firești a mass-mediei. Contextul politic, neprielnic presei independente, a perpetuat în alegerile prezidențiale practica informării inadecvate a electoratului prin intermediul presei afiliate politic. Guvernarea a reușit să transforme numeroase instituții mediatice în cutii de rezonanță a propriilor mesaje, iar presa independentă a fost supusă tacticilor de intimidare ale grupurilor de interese politice. Factorul politic a fost ghidat, preponderent, de scopuri electorale în detrimentul asigurării unei stabilități politice favorabile activității corespunzătoare a mass-mediei.

Potrivit estimărilor Asociației Promo-LEX, numărul cazurilor de discurs de ură în alegerile din anul 2020 a crescut cu peste 40 la sută față de alegerile din anul 2019. Situația a devenit alarmantă, de rând ce o bună parte din mesajele de incitare la ură, inclusiv împotriva jurnaliștilor, au fost promovate de persoane de rang înalt în stat.

Contextul politic din 2020 a permis aplicarea presiunilor și a unui tratament discriminatoriu din partea politicienilor față de anumite instituții media sau jurnaliști, atât la nivel central, cât și la nivel regional/local, și a favorizat amplificarea războiului dintre instituțiile media care aparțin direct sau indirect diferitor politicieni. Prin intermediul acestora au fost lansate atacuri orchestrate asupra mai multor organizații neguvernamentale de media, dar și împotriva mass-media și a jurnaliștilor independenți, incomozi puterii.

În acest context, printre factorii ce relevă situația păgubitoare pentru presa autohtonă se numără:

- Atitudinea selectivă a furnizorilor de informație în raport cu jurnaliștii;
- Intimidarea mass-mediei prin intermediul multiplelor cereri de chemare în judecată neîntemeiate. Chiar dacă majoritatea cazurilor cu privire la defăimare, ajunse în instanță, au o finalitate favorabilă jurnaliștilor, totuși această stare a lucrurilor probează faptul că înaintarea acțiunilor în instanță se face cu scopul exercitării presiunilor asupra mass-mediei;
- Înaintarea plângerilor la Poliție pentru o pretinsă comitere de către jurnaliști a contravenției de calomnie;
- Mesajele denigratoare ale demnitarilor de rang înalt la adresa instituțiilor media;
- Utilizarea Consiliului Audiovizualului în rol de „bătă politică” pentru a tempera vocile critice ale unor televiziuni și ca mijloc de tolerare a încălcărilor comise de către furnizorii ce aservesc politicienii.

Subliniem că reacția dezechilibrată a autorităților la investigațiile jurnalistice ce relevă ilegalități indică fenomenul intangibilității unor actori politici. Bunăoară, uneori, atunci când dezvăluirile presei vizează politicienii din opoziție, organele de drept folosesc materialele documentate de reporteri pentru intentarea dosarelor, iar atunci când investigațiile relevă ilegalitățile comise de către politiciii cu funcții înalte în stat, dezvăluirile sunt lăsate fără reacție din partea autorităților.

MEDIUL ECONOMIC

Vulnerabilitatea financiară a mass-mediilor în fața „oferanților” politici

Criza economică, aprofundată de pandemie și de instabilitatea social-politică, a deteriorat grav activitatea și dezvoltarea mass-mediilor ca afacere. Lipsa sau fragilitatea independenței economice a majorității instituțiilor mediatică s-a răsfrânt în mod nefast și asupra gradului de independență editorială.

Printre principalele cauze ce condiționează fragilitatea sustenabilității financiare a actorilor din sectorul mediatic sunt:

- deficitul de competență în activitatea autorităților de gestionare a domeniului mediatic;
- lipsa unei politici coerente de pregătire a cadrelor manageriale pentru domeniul mediatic;
- capacitățile instituționale reduse de gestionare a domeniului, soldate cu o dezvoltare haotică a lui, inclusiv o pondere exagerată de instituții mediatică în capitala Republicii Moldova în raport cu cea din mediul rural;
- lipsa unui cadru instituțional funcțional care ar asigura o concurență onestă și ar preveni apariția pozițiilor dominante în formarea opiniei publice;
- lipsa politicilor de încurajare a investițiilor interne și externe în dezvoltarea domeniului mediatic;
- deficitul de transparență în gestionarea domeniului, precum și în activitatea economică a acestuia;
- lipsa unor prevederi legale de susținere a mass-media, mai cu seamă a celei locale/regionale, fapt care, în condiții de criză, generează dispariția unor instituții mediatică și, prin urmare, diminuează posibilitățile de informare a cetățenilor;
- tergiversările și eșecurile în gestionarea procesului de tranziție la televiziunea digitală terestră;
- lipsa unui organism național funcțional care ar coordona politicile de gestionare a întregului domeniu mediatic.

În contextul numeroaselor probleme ce cauzează precaritatea economică a sectorului mediatic, se mai adaugă și încercarea de sabotare a activității economice a instituțiilor media fondate de ONG-uri, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 86 cu privire la organizațiile necomerciale. Interdicția prevăzută de lege pentru organizațiile necomerciale de a presta servicii (gratuite sau contra cost) concurenților electorali îngreună posibilitatea unor instituții media de a obține venituri din difuzarea publicității electorale plătite. Prohibiția a fost eliminată odată cu emiterea, pe 8 octombrie 2020, a unei hotărâri în acest sens a Curții Constituționale.

În perioada de referință, presa scrisă s-a confruntat cu probleme suplimentare, cauzate de sistarea temporară a distribuției edițiilor periodice de către „Poșta Moldovei” care, în contextul pandemiei, a invocat necesitatea stringentă de a asigura cetățenii cu pensii și prestații sociale. Situația epidemică a determinat și sistarea activității chioșcurilor în care erau vândute ziare. În atare circumstanțe, autoritățile nu s-au arătat îngrijorate nici de diminuarea gradului de informare al cetățenilor, nici de eventualitatea falimentării edițiilor periodice.

Deși Codul Serviciilor Media Audiovizuale (CSMA) conține prevederi suplimentare în măsură să contribuie la asigurarea independenței editoriale a furnizorului public național de servicii media, acestea nu funcționează. În cazul dat, nu poate fi invocată insuficiența cadrului juridic, ci reflexele administrative perimate.

INDEPENDENȚA SECTORULUI MEDIATIC

Transformarea instituțiilor mass-media în cutii de rezonanță ale partidelor politice

În perioada 3 mai 2020 - 3 mai 2021, calitatea informației din spațiul mediatic din Republica Moldova a continuat să degradeze, în principal, din cauza imixtiunii grupurilor de interese în activitatea presei. Lipsa unui „scut” legal ce ar contracara practicile de dictare a politicii editoriale de către factorii politici a determinat impurificarea spațiului informațional cu dezinformare și mesaje manipulatorii generate cu scopul îmbunătățirii ratingurilor politice sau discreditării opozanților.

Concentrarea proprietății în audiovizual reprezintă una dintre cauzele principale ale subminării principiului asigurării informării pluraliste. Chiar dacă legislația prevede posibilitatea deținerii de către un singur titular a doar două licențe în sfera audiovizualului, impactul acestei norme legale este neglijabil. Consiliul Concurenței, fiind obligat să evalueze anual piața media în vederea prevenirii sau contracarării eventualelor poziții dominante, nu-și onorează obligațiunea, astfel că, nu cunoaștem situația reală pe piață.

În perioada de referință, a continuat fenomenul consolidării holdingurilor asociate fostului președinte Igor Dodon și a altor fruntași ai PSRM (Primul în Moldova, Accent TV, NTV Moldova și Exclusiv TV). Și-au continuat activitatea și alte două holdinguri, controlate de ex-liderul Partidului Democrat, Vladimir Plahotniuc (Prime TV și Publika TV) și liderul Partidului Șor, Ilan Șor (TV Centrală care și-a schimbat denumirea în TV6 și Orhei TV), în pofida faptului că patronii acestora nu se mai află în țară.

De notat că toate rapoartele de monitorizare ale CJI privind elementele de propagandă, manipulare informațională și încălcare a normelor deontologiei jurnalistice arată că, pe parcursul anului 2020, mass-media afiliate politic favorizează direct și indirect politicienii și partidele care le stau în spate. În consecință, publicul are acces la conținut editorial aproape identic, lipsit de diversitate și pluralism de opinii, în unele cazuri manipulator și propagandistic.

Înregimentarea politică a unor instituții mass-media și promovarea de către acestea a unor formațiuni politice și acțiuni de discreditare a oponentilor politici a determinat reducerea continuă a calității produsului mediatic.

Or, comportamentul presei în alegerile prezidențiale din toamna anului 2020 a demonstrat angajamentul politic al multor instituții media. Monitorizările efectuate de organizațiile neguvernamentale de media relevă că unele din cele mai urmărite mass-media, inclusiv radiodifuzorii naționali, au făcut partizanat politic, substituind jurnalismul cu propaganda. Patronii-politicieni din mass-media s-au implicat masiv în politicile editoriale ale instituțiilor media, încurajând autocenzura, iar instituțiile media au transmis consumatorilor de presă o informație părtinitoare, incompletă, adesea manipuloare.

Spațiul informațional mediatic național rămâne nesecurizat. În perioada de referință, pe lângă factorii obișnuiți de influență asupra calității produselor mediatice s-au adăugat alții noi: alegerile prezidențiale și criza pandemică. Situația a devenit și mai gravă după anularea așa-zisei legi anti-propagandă, fapt care a deschis ușile pentru influența nocivă asupra rezilienței informaționale a cetățenilor Republicii Moldova pe care o are conținutul media străin, cu caracter propagandistic.

Televiziuni urmărite din Republica Moldova, precum NTV Moldova, RTR Moldova, Primul în Moldova, REN TV Moldova, TNT Moldova, CTC Moldova etc., au continuat și în perioada de referință să paraziteze pe programele audiovizuale retransmise din Federația Rusă, parte dintre acestea fiind propagandistice. Faptul dat nu numai că nu a contribuit la fortificarea securității informaționale, ci, dimpotrivă, a șubrezit-o și mai mult.

În rețelele de cablu ale principalilor trei operatori de pe piață, ofertele de servicii media continuă să fie dominate de posturile de televiziune rusești, care reprezintă o pondere majoritară. Cu toate că și parte din programele retransmise de furnizori, și parte din serviciile media incluse în oferta distribuitorilor sunt în totală disonanță cu cerințele instituite de CSMA și subminează securitatea informațională mediatică a țării, încercările CA de a schimba situația nu au fost nici suficiente, nici eficiente. Prezența masivă a produselor mediatice străine, pe lângă pericolul ce-l reprezintă pentru securitatea informațională, distorsionează piața de publicitate și, în definitiv, descurajează investițiile în producția media locală.

Libertatea presei în Republica Moldova – o prioritate pentru stat (?)

Rolul presei în formarea opiniei publice și consolidarea democrației în Republica Moldova este unul extrem de important, mass-media contribuind la asigurarea informării corecte, prompte și echidistante a cetățenilor asupra problemelor de interes public. Orice democrație funcțională presupune garantarea libertății presei, iar asigurarea dezvoltării armonioase a sectorului mediatic poate fi făcută doar prin alinierea echilibrată a unor factori sociali, politici și economici cu mecanisme democratice și facilitarea relațiilor etice dintre ele.

În vederea încurajării și protejării presei libere, precum și a asigurării imparțialității comunicării mediatice recomandăm Guvernului, în calitate de autoritate publică ce

reprezintă și exercită puterea executivă și Parlamentului, în calitate de organ reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unică autoritate legislativă a statului ca, în virtutea atribuțiilor legale ce le revin, să elaboreze, legifereze și implementeze mecanisme democratice capabile să asigure:

- Prevenirea și curmarea actelor de amenințare și/sau agresiune în raport cu mass-media, precum și tragerea la răspundere a făptuitorilor;
- Monitorizarea cazurilor de intimidare și agresare a jurnaliștilor, și informarea publicului privitor la măsurile întreprinse de către organele de drept;
- Intensificarea activității Grupului de lucru pentru îmbunătățirea legislației mass-media, constituit pe lângă Parlamentul Republicii Moldova;
- Implementarea cu bună-credință a Concepției naționale de dezvoltare a mass-mediei;
- Implementarea politicilor publice juridico-economice care să asigure condiții de concurență loială și transparentă în activitatea instituțiilor mediatice, în măsură să le protejeze de pericolul falimentării și dispariției;
- Promovarea transparenței surselor de finanțare a mass-mediei ca factor important de credibilitate;
- Diminuarea influenței factorului politic asupra activității mass-mediei prin lărgirea sectorului presei independente;
- Reducerea decalajului existent între cerințele pieței media și oferta instituțiilor formative de cadre jurnalistice;
- Dezvoltarea pluralismului mediatic real, inclusiv prin stimularea apariției de noi servicii media audiovizuale tematice la nivel local/regional, și prin valorizarea potențialului serviciilor media neliniare;
- Sprijinirea și încurajarea investițiilor în diversificarea produselor mediatice oferite publicului;
- Consolidarea capacităților instituționale și abilităților profesionale de evitare, demascare sau contracarare a propagandei, a dezinformării și a falsurilor mediatice.

Centrul pentru Jurnalism Independent

Asociația Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic

Asociația Media-Guard

Asociația Presei Independente

Asociația Presei Electronice

Asociația Reporteri de Investigație și Securitate Editorială

Centrul „Acces-Info”

Centrul de Investigații Jurnalistice

Comitetul pentru Libertatea Presei